

03.05.2023

UPA 2023/57

Kunngeqarfiup Danmarkip Naalackersuisut peqatigalugit Canadap naalackersuisuinik ulloq 14. juni 2022-imi Kalaallit Nunaata Canadallu akornanni imaani killeqarfimmik nunamilu killeqarfimmik Kalaallit Nunaata isumaqatigiissuteqarnerata atuutsilersinnissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut.

(Nunanut Allanut, Inuussutissarsiornermut Niuernermullu Naalackersuisoq)

Siullermeerinnineq:

Naleqqamiit nuannaarutigaarput isumaqatigiissummut nalimmassaasoqarsimanerata ilutigalugu maannamut killiffeqarneq.

Oqaatsit “Inuit” atorneqarlutik tulluarneroqaaq “danskisut innuttaasusillit” imaluunniit “eqqaani najugaqartut” sanilliullugu. Killeqarfimmik avitseqatigiinneq ullumikkut Danmarkip Nalaagaaffiata ataaniitsilluta atorneqarniarpoq, Naalagaaffinngortitsereruttalu aamma atuussinnaasariaqarluni.

Atsioqatigiinnerli sioqqullugu oqallinneq 1970-ikkunnili piosoq, inatsisit ilikkakkagullu aallaavigalugit uummarissarsimasarput suli naammassinngilaq. Inuit kinaassusaat misigissusaannaanani aamma inatsisinngornissaa aatsaat taamak pisariaqartigaaq.

Naleqqami isumaqatigiissut pimoorunneqarnissaa innersuupparput, uagutsinnulli pisussaaffilersuina eqqumaariffigaarput. Aatsaammi Inuit allattorsimaffiat pilersereerpat, uppernarsaasersuillutalu, isumaqatigiissummut piumasaqaatit naammassineqarsinnaammata.

Inuiaat Kalaallit naagueqatigullu Canadami Inuit, Tartupalummik avitseqatigalugit isumaa Naleqqamiit taperserparput. Nakkutigineqartumik killeqarfiliornerrunngitsoq Naleqqamiit naqissuserumavarput. Tassami manna Naalackersuisut Inatsisartuni suliassanngortippaat killeqarfitsinnik danskit nakkutilliinerunissaannik kinguneqartussa.

Nunarput Schengen isumaqatigiissummiinnginnissaa, EU-miinnginnatta, kisiannili issittormiuusugut ajornannginnerusumik naggueqatigut tikissinnaarusuppagut. Mattussiunnaarluta.

Naleqqamiit Naalackersuisut saqqummiussaat pakatsissutigilaarparput, danmarkimut pituttorneruni- arnermik imaqartumik oqaasertaleeqqinnerat.

“Nunat killeqarfiisa ungaluukkorsorneqarnissaat imaluunniit tamatuma assigisaanik qeqertami taasumaluunniit eqqaani angallannermik killilersuineramik pisoqarnissaa naatsorsuutigineqanngilaq.”

Naatsorsuutigineqanngilaq?

Tassami qallunaatuani allaqqavoq ersarissumik killeqarfimmi Tartupalummi ungaluusalersorneqassanngitsoq allaqqavoq. Kalaallit allaqqanera naatsorsuutaava? Qallunaatut? Ila Schengen naggueqatitta ilaasortaaffinngilaat, tassannaannarlut Naalakkersuisooqatigiit mittarfissuit utoqqatsissutigilerlugit Schengen suleqatigiinneq nutarterusuleriasaarpaat.

Naleqqamiit eqqumaarilluinnarparput atsioqatigiinneq pissasoq Danmarkip kunngeqarfia aamma Canada-p akornani. Atsioqatigiissulli Naalangaaffinngorutta aamma atuutsinniarlugu siunnerfeqarluta naggueqatigit Inuit Canadami suleqatiginissaat isumalluarfigalugu oqariartuutigerusupparput.

Ulloq nuannaarfissaq, Kalaallit Nunaata sutigit tamatigit oqartussaaffigeqqilernissaa, qanillat-torneq ajorpoq suliani ataasiakkaani.

Ullormiit ullormut pisarpoq, piareersarfigineqarsinnaanngitsoq. Apequtaaginnarpoq pimoorunneqarnersoq kinguarsarneqarnersorluunniit. Oqaluttuarisaaneq kingumut qiviaraanni taama naatsigisumik inernilerneqarsinnaavoq.

Naleqqamiit ullumikkut sammisarput Naalakkersuisooqatigiinut apeqqummik ingerlatsiviginis-saanik periarfissatut isigaarput.

Maanna atsiortariaqarpugut, kunngeqarfiup ataaniitilluta, Naalangaaffinngornissaq ullulerusunngin-nassiuk?

Imaluunniit upperinngilisiuk imatut angusaqarnissarput Naalagaaffittut Canada isumaqatiginnia-raluarutsigu?

Tassami Tartupaluk avinnagu, killeqarfiit pilersinnagit ingerlariarfissat arlaqarput. Ilagilluinnarpaat nunatta Schengen suleqatigiinneraniit peqataanani, issittumi aammalumi amerikkap avannarlermi angalasinnaanermik eqaannerusumik ujartuinissaq. Taamaasiornerrummi innarlernavianngilaa Dan-markimut angalasarnerput, aamma mittarfissuarnik atuisuunngikkaluaraanni.

Naleqqamiit allaffissornerunersuaq millisarniarlugu siunnerfeqartilluta, nalunngilarput inuiaat ikittunnguulluta nakooqutigit mangiartuarneqarnerat. Allamiunut nalimmassaajuarneq.

Naleqqamiillu neriuutigaarput ullut arlaanni pimoorunneqalissasoq, uagutsinnut aallaavigaluta nunarsuarmioqataanissarput.

Taamatut oqaasertalerlugu Atsioreersimasaq Kalaallit Inuit naggueqatigullu pimoorunneqarnissaat ataatsimiititaliami qulakkeerneqarnissaat kissaatigalugu ingerlateqqipparput.